

Global uke – eksempler på utnyttelse

Tekstilarbeideren Chantou:

Chantou er 34 år og tekstilarbeider i Kambodsja. Hun var underbetalt og jobbet lange dager under mangelfulle arbeidsforhold. Så kom pandemien og kastet henne og familien ut i en enda mer alvorlig økonomisk krise.

«Chantou» sin historie er en konstruert historie, bygd på svært mange enkelthistorier og rapporter fra tekstilbransjen og fra organisasjoner som jobber for deres rettigheter. Violet Apparel er et faktisk selskap. Se mer nedenfor.

Inntil juni 2020 jobbet Chantou på fabrikken til Violet Apparel i Kambosja. De leverer blant annet klær til sporstmerket Nike.

Hun har en sønn på 8 år, Kosal, og en datter Bhopa på 3. De tre deler hus med Chantous mor. Mannen til Chantou omkom i en trafikkulykke for to år siden. Dermed er Chantou hovedforsørger i familien.

Da koronapandemien kom, mistet millioner av tekstilarbeidere verden over jobbene sine. De fleste er kvinner. Nå får mange ikke engang utbetalt lønn for arbeid de allerede har gjort, når fabrikk plutselig har stengt dørene.

Før pandemien hadde både Chantou og kollegene en så lav inntekt at den knapt dekket kostnader for mat, husleie og andre faste utgifter. Dessuten har de lange arbeidsdager uten ordentlige pauser, utrygge produksjonsforhold og lite tid eller overskudd til å skaffe seg annen inntekt. Flere av kvinnene fortalte om seksuelle overgrep og trakassering på arbeidsplassen. Mange hadde ikke sparepenger å falle tilbake på eller andre former for sikkerhetsnett, heller ikke Chantou.

For Chantou førte pandemien til en dramatisk forverring: Violet Apparel gikk konkurs. I juni 2020 stengte fabrikken dørene og Chantou strever med å finne nytt arbeid. Sønnen hennes prøver å hjelpe til ved å samle plastflasker han leverer til et mottak mot noen slanter. Moren til Chantou passer på Bhopa og ved siden lager hun kambodsjanske smultbrød som hun selger i den travle gata utenfor huset. Men avkastningen monner lite i familieøkonomien.

Chantou har vært på offentlige kontorer, men ikke funnet noen støtteordning. I Kambodsja får man ikke arbeidsledighetstrygd hvis man mister jobben.

Via en nabo har hun nå tatt kontakt med en privat långiver for å høre om hun kan ta opp et lån. Hun liker det ikke, for mannen virker ikke troverdig og krever høy avkastning for å gå med på pengeutlånet. Chantou er redd for å binde seg til en enda verre situasjon, men ser virkelig ingen andre muligheter akkurat nå.

Samtidig deltar hun også aktivt i demonstrasjoner og markeringer for å få utbetalt den lønnen Violet Apparel og deres kontraktører skylder henne og kollegene. De har ikke tenkt å gi seg, men det er en kamp mot giganter.

Nike tar ikke ansvar for arbeiderne

[Nike er en såkalt supervinner](#), et selskap som har klart seg godt gjennom pandemien med god fortjeneste i 2020. Selskapet gikk med et enormt overskudd i 2020. Selv i et år der pandemien preget hele bransjen, betalte de ufattelige 384 millioner dollar i utbytte til sine

aksjonærer, som var 11% mer året før.

[Likevel vil ikke selskapet bidra til en løsning](#) for arbeidere som har mistet jobben.

833 av arbeidere ved fabrikk Violet Apparel får ikke sluttkompensasjonen som totalt er på ca. 350 000 amerikanske dollar, etter at fabrikk plutselig stengte dørene i 2020. Slik blir det arbeiderne, og ikke selskapene som betaler prisen for koronakrisen.

Arbeiderne ved [Violet Apparel har demonstrert](#), skrevet brev og opprop for å få utbetalt lønn for arbeid de har utført og andre kompensasjoner de har krav på i likhet med mange andre arbeidere i flere land. Saken er ennå uløst og arbeidere som Chantou og familiene har det tøft. Se s.10 i [Rapporten Unpaid Wages](#)

Omfattende lønnstyveri

Nike er bare ett av flere selskaper som er i søkelyset. Tekstilarbeidere som syr klær for en rekke internasjonale klesaktører, som H&M og Levi's, har blitt hardt økonomisk rammet det siste året, viser rapporten Unpaid Wages. I syv av åtte saker ved ulike fabrikker har til sammen 9843 tekstilarbeidere fortsatt ikke fått utbetalt penger de har krav på, til tross for at de er i dyp krise.

Manglende støtte fra selskaper er stikk i strid med deres egne løfter om at alle arbeidere skal få det de har krav på. Noen kleskjeder sier til og med at de har som mål at arbeiderne får betalt en levelønn. Det står i skarp kontrast til funnene i rapporten: Den høyeste lønna i de fleste produksjonsland er i gjennomsnitt en firedel av det arbeiderne trenger for å kunne leve et liv i verdighet.

Mer informasjon finner du på

<https://www.payyourworkers.org/>

https://cleanclothes.org/file-repository/breakingpoint_report_layout-3.pdf/view

<https://directory.remake.world/#/>

<https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/cambodia-over-1200-garment-workers-protest-over-unpaid-wages-benefits-from-factory-producing-for-intl-brands-incl-company-responses/>

SPØRSMÅL TIL SAMTALE

1. Hva er dine umiddelbare reaksjoner når du leser Chantous og hennes kollegers historie? (ta en delerunde)
2. Hva er det i Chantous situasjon som gjør henne og familien sårbar?
3. Hvem har ansvaret for å forhindre at slikt skjer?
4. Drøft handlingsmulighetene nedenfor: Er dette realistisk for dere å ta i bruk disse? Hvilke er lettest å ta fatt på? Se også fakta- og handlingsheftet: Sammen mot slaveri

HVA KAN VI GJØRE?

1. [Skriv under på Framtiden i Våre Henders kampanjen her](#)

En koalisjon av mer enn 200 organisasjoner og nettverk i 40 land reagerer sterkt på at tekstilarbeidernes rettigheter og økonomiske situasjon er drastisk forverret det siste året. Framtiden i våre hender, Clean Clothes Campaign og store fagforeningsforbund som UNI Global Union, er noen av støttespillerne.

Framtiden i våre hender støtter kampanjen *#PayYourWorkers* sitt krav om at Nike, og andre kleskjeder som H&M, Amazon og Next, må:

- Sikre tapt inntekt for tekstilarbeidere under koronakrisen, og sluttkompensasjon der fabrikken har gått konkurs.
- Bidra til et lønnsgarantifond, ved å betale en øremerket andel på klærne de kjøper. Slik kan de sørge for at arbeiderne ikke blir stående uten betaling når kriser rammer i fremtiden - et helt nødvendig tiltak for å sikre et minimum av sosial beskyttelse, og at arbeidere ikke står på bar bakke ved nye kriser.
- Sikre at arbeiderne kan organisere seg i fagforeninger og forhandle frem bedre arbeidsforhold.

2. **Kjøp færre klær**, kjøp på gjenbruk, reparer tøy, bytt klær.

3. **Handle etiske klær** så langt råd, f. eks. benytt [Fair&Square](#); velg gjerne blant merker fra <https://www.etiskmote.no/> og fra [denne listen](#) når du handler, og kjøp Fair Trade og Svane-merkede klær.

4. Vær en aktiv forbruker: Hent ideer fra [Etikkhåndboka](#). Sett deg inn i [Den nye Åpenhetsloven](#) som ble vedtatt i Norge i juni 2021, blir et viktig instrument i å holde norske selskaper ansvarlig for å sikre levelønn og menneskerettigheter i sine leverandørkjeder, og gir alle rett til informasjon om produksjonsforhold ved kjøp av varer. Den vil i 2022 gradvis bli iverksatt. Følg med.

Foto fra Kambodsja: ILO <https://www.flickr.com/photos/iloasiapacific/16439426762/>